

Kazachstano Respublika

2012 m. kovo 15 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Kazachstano (2012/2553(RSP))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į bendrąsias nuostatas dėl Sąjungos išorės veiksmų, nustatytas ES sutarties 21 straipsnyje, ir į tarptautinių susitarimų sudarymo procedūrą, nurodytą SESV 218 straipsnyje,
- atsižvelgdamas į ES Vidurinės Azijos strategiją,
- atsižvelgdamas į 1999 m. įsigaliojusį EB ir Kazachstano partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimą ir ypač į jo 2 straipsnį (Bendrųjų principų skirsnis),
- atsižvelgdamas į 2007 m. birželio 21 ir 22 d. vykusiam Europos Vadovų Tarybos susitikime patvirtintą ES Vidurinės Azijos strategiją ir į 2008 m. birželio 24 d. ir 2010 m. birželio 28 d. pažangos ataskaitas,
- atsižvelgdamas į 2011 m. gegužės 24 d. Tarybos pareiškimą dėl Kazachstano,
- atsižvelgdamas į ES pareiškimus dėl Kazachstano, padarytus Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) nuolatinės tarybos 2011 m. lapkričio 3 d. ir gruodžio 22 d., 2012 m. sausio 19 d., sausio 26 d. ir vasario 9 d. susitikimuose, ir į ES vyriausiosios įgaliotinės ir Komisijos pirmininko pavaduotojos Catherine Ashton 2011 m. gruodžio 17 d. pareiškimą dėl įvykių Žanaozeno srityje ir į 2012 m. sausio 17 d. pareiškimą dėl 2012 m. sausio 15 d. Kazachstane įvykusių parlamento rinkimų,
- atsižvelgdamas į pareiškimą, kuriame pateikiami ESBO Demokratinėms institucijoms ir žmogaus teisių biuro 2012 m. sausio 15 d. rinkimų stebėjimo misijos preliminarūs duomenys ir išvados,
- atsižvelgdamas į 2012 m. sausio 25 d. ESBO atstovo žiniasklaidos laisvės klausimais pareiškimą dėl žiniasklaidos padėties Kazachstane,
- atsižvelgdamas į 2012 m. vasario 1 d. ESBO Demokratinėms institucijoms ir žmogaus teisių biuro direktoriaus pareiškimą dėl represijų prieš Kazachstano opoziciją,
- atsižvelgdamas į savo 2011 m. gruodžio 15 d. rezoliuciją dėl ES Vidurinės Azijos strategijos¹,
- atsižvelgdamas į savo 2012 m. vasario 16 d. rezoliucijos dėl Jungtinių Tautų Žmogaus teisių tarybos 23 dalį²,

---

¹ Priimti tekstai, P7_TA(2011)0588.

² Priimti tekstai, P7_TA(2012)0058.

- atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 110 straipsnio 4 dalį,
- A. kadangi ES ir Kazachstanas galėtų gauti didelės naudos glaudžiau bendradarbiaudami ir Parlamentas šį tikslą remia kartu pabrėždamas, kad ekonominis bendradarbiavimas turi būti vykdomas kartu su politiniu bendradarbiavimu ir būti grindžiamas politine valia siekiant įgyvendinti ir gerbti bendras vertybes, turint mintyje tai, kad Kazachstanas atlieka esminį vaidmenį užtikrinant Vidurinės Azijos socialinį ir ekonominį vystymąsi bei regiono stabilumą ir saugumą;
- B. kadangi derybos dėl išsamesnio ES ir Kazachstano susitarimo, kuris turėtų pakeisti šiuo metu galiojančią partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimą, prasidėjo 2011 m. birželio mėnesį;
- C. kadangi 2012 m. vasario 17 d. Kazachstano prezidentas pasirašė kelis įstatymus, kuriais siekiama tobulinti darbo santykių, darbuotojų teisių ir socialinio dialogo teisinę bazę ir stiprinti teisminių institucijų nepriklausomumą;
- D. kadangi 2011 m. gruodžio 16 d. Vakarų Kazachstane esančiame Žanaozeno mieste per neramumus, kilusius kai daugiau negu 3 000 žmonių taikiai mitingavo pagrindinėje aikštėje norėdami paremti naftos sektoriaus darbuotojų, streikuojančių nuo gegužės mėn., reikalavimus pakelti atlyginimus, užtikrinti geresnes sąlygas ir teisę patiems pasirinkti jiems atstovaujančią profesinę sąjungą, žuvo daug žmonių ir dar daugiau buvo sužeista;
- E. kadangi valdžios institucijos praneša, jog žuvo 17 žmonių po to, kai, anot nepriklausomų šaltinių ir liudininkų, riaušių policija puolė protestuotojus ir pradėjo šaudyti į civilius gyventojus, įskaitant neginkluotus streikuotojus bei jų šeimas; kadangi po susidūrimų Kazachstano valdžios institucijos paskelbė nepaprastąją padėtį ir neleido žurnalistams bei nepriklausomiems stebėtojams atvykti į Žanaozeną; kadangi 2012 m. sausio 31 d. nepaprastoji padėtis buvo pagaliau atšaukta, tačiau liudininkai teigia, kad žuvusiųjų skaičius gali būti daug didesnis; kadangi regioninės valdžios institucijos pažadėjo įvykių metu žuvusiųjų aukų šeimoms suteikti finansinę paramą;
- F. kadangi lieka neaišku, kas iš tiesų 2011 m. gruodžio 16 d. įvyko Žanaozene; kadangi valdžios institucijos nutraukė komunikacijos ryšius ir įvažiavimas į miestą buvo kontroliuojamas paskelbus nepaprastąją padėtį, kuri tęsėsi iki 2012 m. sausio 31 d.; kadangi dėl bauginimo ir smurtinių išpuolių prieš nepriklausomą žiniasklaidą, taip pat dėl baimės, tvyrančios tarp piliečių, vis dar sunku geriau atskleisti įvykius; kadangi reaguodamos į 2011 m. gruodžio mėn. įvykius Žanaozene Kazachstano valdžios institucijos padidino interneto cenzūrą šalyje ir šiuo metu naudoja viso interneto srauto išsamią interneto paketų inspekciją;
- G. kadangi nuo 2011 m. gruodžio mėn. suimti maždaug 43 žmonės, įskaitant iškilius naftos sektoriaus darbuotojų streiko lyderius ir aktyvistus, kaip antai Talatą Saktaganovą, Rožą Tuletajevą ir Nataliją Ažigalijevą, ir jiems pateikti kaltinimai, pagal kuriuos jiems gresia iki šešerių metų laisvės atėmimo bausmė; kadangi 2012 m. vasario 3 d. Uralsko mieste suimta keletas jaunuolių, kaltinamų islamistine veikla, įtarus juos masinių neramumų organizavimu Žanaozene;
- H. kadangi Kazachstano prezidentas ragino visapusiškai ištirti įvykius ir įsteigė vyriausybinių komisiją, vadovaujamą ministro pirmininko pirmojo pavaduotojo, ir pakvietė tyrimo procese dalyvauti tarptautinius, įskaitant JT, ekspertus; kadangi atliekamas tyrimas dėl

keleto neteisėtai pradėjusių šaudyti policijos pareigūnų, tačiau kol kas nė vienam iš jų nepateikti kaltinimai;

- I. kadangi esama keleto pranešimų, kad suimtieji buvo kankinami ir su jais buvo netinkamai elgiamasi; kadangi ir šiuo klausimu būtina atlikti patikimą tyrimą ir jį atlikus imtis atitinkamų teisinių veiksmų;
- J. kadangi ESBO atstovai paskelbė 2012 m. sausio 15 d. surengtus visuotinius rinkimus neatitinkančiais ESBO nustatytų standartų: užfiksuota daug balsavimo pažeidimų, didesniai valdančios partijos populiarumui užtikrinti buvo naudojamos valstybės lėšos ir šūkiei – taip nebuvo užtikrintos išties pliuralistinių rinkimų eigai būtinos sąlygos, nors ši kartą laikoma, kad rinkimai buvo gerai administruojami techniniu lygmeniu;
- K. kadangi 2012 m. sausio 6 d. Kazachstano prezidentas pasirašė įstatymą dėl nacionalinio saugumo, kuriuo saugumo tarnyboms suteikiama daugiau galių ir patvirtinama, kad asmenys, kurie, kaip manoma, tarptautiniu lygiu daro žalą šaliai įvaizdžiui, gali būti paskelbti pavojingais ir turės susitaikyti su pasekmėmis;
- L. kadangi per pastaruosius kelis mėnesius žmogaus teisių padėtis Kazachstane blogėjo, kaip matyti iš ES pareiškimų, padarytų ESBO nuolatinėje taryboje, ir iš neseniai pateiktų ESBO atstovo žiniasklaidos laisvės klausimais ir ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro direktoriaus pareiškimų,
- M. kadangi 2011 m. rugsėjo mėn. valdžios institucijos priėmė įstatymą dėl religijos, pagal kurį visos religinės grupės įpareigojamos iš naujo užsiregistruoti ir į kurį įtrauktos nuostatos, pagal kurias gali būti uždrausta Kazachstano piliečiams laisvai išpažinti savo tikėjimą; kadangi, be to, į visus neseniai priimtus įstatymus dėl žiniasklaidos ir nacionalinio saugumo įtrauktos nuostatos, stiprinančios Kazachstano politinės sistemos neliberalumą ir prieštaraujančios deklaruojamiems demokratizacijos siekiams;
- N. kadangi 2011 m. rugpjūčio 8 d. Aktau miesto teismas pripažino naftos sektoriaus darbuotojų teisininkę Nataliją Sokolovą kalta dėl socialinės nesantaikos kurstymo ir aktyvaus dalyvavimo neteisėtuose susibūrimuose ir skyrė jai 6 metų įkalinimo bausmę;
- O. kadangi, tikėdamasis paskatinti pagarbą tarptautiniu lygiu, 2010 m. Kazachstanas ėmėsi ESBO pirmininkaujančios šalies vaidmens ir įsipareigojo vykdyti įvairias demokratines reformas, taip pat gerbti pagrindinius šios organizacijos principus;
- P. kadangi pastaruosius du mėnesius prieš opozicijos partijas ir organizacijas „Alga“, „Azat“ ir Kazachstano socialistinį judėjimą, taip pat prieš nepriklausomą žiniasklaidą, įskaitant laikraščius „Vzgliad“, „Golos Respubliki“ ir „Respublika“ ir palydovinės televizijos kanalą „Stan TV“, taip pat prieš nepriklausomas profesines sąjungas, įskaitant „Žanartu“ profesinę sąjungą ir kitas pilietinės visuomenės organizacijas, buvo vykdomos vis stipresnės represijos, be kita ko, buvo suimtas „Alga“ partijos vadovas Vladimiras Kozlovas ir laikraščio „Vzgliad“ vyriausiasis redaktorius Igoris Viniavskis; kadangi 2012 m. sausio 28 d. Almatoje maždaug 1 000 žmonių dalyvavo prieš represijas nukreiptoje, be leidimo surengtoje protesto akcijoje ir ragino valdžios institucijas nutraukti politinį persekiojimą;
- Q. kadangi opozicijos partijos paskelbė apie 2012 m. kovo 24 d. Almatoje planuojamą protesto kampaniją, skirtą paminėti 100 dienų po Žanaozeno žudynių;

- R. kadangi dėl to, kad V. Kozlovas buvo sulaikytas ir laikomas be teisės bendrauti su išorės pasauliu netrukus po to, kai grįžo iš susitikimų Europos Parlamente ir Europos išorės veiksmų tarnyboje, ES atsiranda papildomų priežasčių nerimauti, ir pabrėžia, kad svarbu, jog būtų užtikrinta mūsų institucijos galimybė vesti dialogus su įvairiais ES šalių partnerių veikėjais ir kad dėl to pastarieji nepatirtų neigiamų padarinių;
1. pabrėžia ES ir Kazachstano santykių ir politinio bei ekonominio bendradarbiavimo stiprinimo, įskaitant strateginėse srityse, kaip antai demokratija, žmogaus teisės, aplinkos apsauga, energetika, prekyba ir transportas, taip pat kova su terorizmu, organizuotu nusikalstamumu ir prekyba narkotikais, svarbą; pabrėžia, kad praėjusiais metais vyko aktyvesnis bendradarbiavimas, dažni aukšto lygio susitikimai ir prasidėjo derybos dėl naujo partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo;
  2. išreiškia didelį susirūpinimą ir užuojautą dėl 2011 m. gruodžio 16 d. įvykių Kazachstano Žanaozeno srityje, kai žuvo 17 ir sužeista 110 žmonių;
  3. griežtai smerkia tai, kad policijos pajėgos panaudojo smurtą susidorodamos su Žanaozeno demonstrantais, ir ragina atlikti nepriklausomą ir patikimą šių įvykių tyrimą, prie kurio prisidėtų tarptautiniai atstovai;
  4. reiškia ketinimą ir toliau vykdyti dialogą su pilietinės visuomenės veikėjais palaikant santykius su Kazachstanu, vadovaujantis santykių su trečiosiomis šalimis praktika; tikisi, kad šie dialogai bus gerbiami, ir pabrėžia, jog jam rūpi dialogo dalyvių gerovė;
  5. mano, kad netinkamas naftos sektoriaus darbo ginčo Vakarų Kazachstane sprendimas buvo pagrindinė didėjančio žmonių nepasitenkinimo prieš 2011 m. gruodžio mėnesio vidurio įvykius priežastis; yra įsitikinęs, kad norint pasiekti, jog įsitvirtintų socialinė taika ir tvarus stabilumas, būtina žodžiais ir veiksmais pripažinti darbuotojų teisę laikantis tarpusavio pagarbos rengti profesinių sąjungų, darbuotojų ir valdžios atstovų dialogus, vėl įdarbinti atleistus darbuotojus arba jiems surasti naujas darbo vietas, suteikti paramą šeimoms, patyrusioms pastarojo metu įvykių pasekmes, ir sukurti pasitikėjimą teisėsaugos institucijomis;
  6. ragina EIVT atidžiai stebėti kaltinamųjų demonstracijų organizavimu bylos nagrinėjimą ir teikti ataskaitas Parlamentui;
  7. džiaugiasi dėl to, kad neseniai į laisvę paleistas žmogaus teisių gynėjas, Kazachstano tarptautinio žmogaus teisių ir teisinės valstybės biuro direktorius Jevgenijus Žovtisas ir „Vremia“ žurnalistas Tochnijazas Kučiukovas, kurie 2012 m. vasario 2 d. teismo sprendimu buvo amnestuoti po to, kai 2009 m. rugsėjo mėn. jiems buvo skirti ketveri metai darbo stovykloje;
  8. apgailestauja, kad išimčių, susijusių su neigiama žmogaus teisių padėties Kazachstane raida, kuri pastebima jau kurį laiką ir pastaruoju metu dar sustiprėjo, yra nedaug, ir ragina Kazachstano valdžios institucijas patikinti, kad bus užtikrintas areštuotų aktyvistų šeimų saugumas;
  9. ragina Kazachstano valdžios institucijas dėti visas pastangas siekiant gerinti žmogaus teisių padėtį šalyje; pabrėžia, kad derybų dėl naujo išsamesnio ES ir Kazachstano partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo pažanga turi priklausyti nuo politinių reformų pažangos; ragina Kazachstaną toliau laikytis prisiimto įsipareigojimo vykdyti

tolesnes reformas siekiant sukurti atvirą ir demokratinę visuomenę, įskaitant nepriklausomą pilietinę visuomenę ir opoziciją, kuri gerbtų pagrindines teises ir tiesinės valstybės principą;

10. pakartoja, kad neribota teisė gauti informaciją ir komunikacija bei necenzūruojama prieiga prie interneto (skaitmeninės teisės) yra universalios teisės ir yra būtinos užtikrinant žmogaus teises, pvz., išraiškos laisvę ir teisę gauti informaciją, taip pat užtikrinant skaidrumą ir atskaitomybę viešajame gyvenime;
11. pritaria pastaraisiais mėnesiais padarytiems teisiniams pakeitimams, kuriais siekiama įsteigti įvairesnių partijų, kurios galėtų teikti kandidatus parlamento rinkimams; pažymi, kad po neseniai įvykusių parlamento rinkimų naujame parlamente atstovaujama trims partijoms; apgailestauja, kad neleidžiama įregistruoti kai kurių opozicijos partijų, ir ragina Kazachstano valdžios institucijas imtis tolesnių reformų, kurių reikia siekiant užtikrinti, kad rinkimai būtų tikrai pliuralistiniai, taip pat remti nepriklausomos žiniasklaidos bei NVO veiklą;
12. ragina Kazachstano valdžios institucijas visų pirma siekti spręsti klausimus, nurodomus ESBO Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių biuro išvadose, norint šalies opozicijai sudaryti sąlygas atlikti savo teisėtą vaidmenį demokratinėje visuomenėje ir imtis visų reikiamų priemonių, kad būtų laikomasi tarptautinių rinkimų standartų; ragina EIVT padėti Kazachstanui spręsti šiuos klausimus;
13. pažymi, kad Kazachstano stojimo į PPO planas, padėsiantis sukurti vienodas sąlygas abiejų šalių verslo bendruomenėms, palengvins ir liberalizuos prekybą, taip pat juo nustatomos bendradarbiavimo ir atvirumo sąlygos; pabrėžia, kad įstojęs į PPO Kazachstanas bus įpareigotas laikytis visų PPO taisyklių, įskaitant dėl protekcionistinių priemonių panaikinimo;
14. reiškia pasipiktinimą dėl opozicijos lyderių ir žurnalistų įkalinimo nuo 2012 m. sausio mėn. ir ragina Kazachstano valdžios institucijas nutraukti šalyje taikomas griežtas priemones prieš opoziciją ir nepriklausomą žiniasklaidą bei išlaisvinti visus dėl politinių priežasčių įkalinčius asmenis, įskaitant „Alga“ partijos vadovą Vladimirą Kozlovą ir laikraščio „Vzgliad“ vyriausiąjį redaktorių Igorį Viniavskį, tai pat visus kalinamus asmenis, paminėtus pareiškimuose, kuriuos ES neseniai pateikė ESBO nuolatinėje taryboje; ragina užtikrinti, kad V. Kozlovas galėtų susitikti su artimiausiais šeimos nariais, įskaitant jo žmoną, ir atlikti nepriklausomą jo sveikatos būklės patikrinimą; palankiai vertina tai, kad išlaisvinta naftos bendrovės „Karazhanbasmunai“ profesinių sąjungų teisininkė Natalya Sokolova, kuri anksčiau buvo nuteista šešerius metus kalėti, dabar bausmė sumažinta iki trejų metų lygtinio laisvės atėmimo; tačiau apgailestauja dėl to, kad N. Sokolovai Aukščiausiojo Teismo sprendimu vis dar neleidžiama dalyvauti profesinių sąjungų veikloje, kol nesibaigė jos lygtinis teistumas;
15. ragina Kazachstano valdžios institucijas nedelsiant pradėti labiau gerbti susirinkimų, asociacijų, žodžio ir religijos laisves remiantis ESBO atstovų ir organų rekomendacijomis ir ypatingą dėmesį skiriant tarptautiniams įsipareigojimams, kuriuos Kazachstanas prisiėmė, taip pat pažadams, padarytiems prieš priimant sprendimą Kazachstanui suteikti ESBO pirmininkaujančios valstybės statusą 2010 m.; atkreipia dėmesį į 2009 m. priimtą puikiai parengtą Nacionalinį žmogaus teisių veiksmų planą ir ragina Kazachstano valdžios institucijas jį visapusiškai įgyvendinti;

16. yra įsitikinęs, kad Kazachstano valdžios institucijos ir visuomenė gautų didžiulės naudos vykdydamos tokius veiksmus, ypač stabilumo, saugumo ir grįžimo į ankstesnę padėtį, kai nuolat gerėtų tarptautinė šalies reputacija, aspektais;
17. atkreipia dėmesį į oficialių Kazachstano atstovų dalyvavimą atviruose ir konstruktyviuose susitikimuose su Europos Parlamento nariais dalyvaujant pilietinės visuomenės ir NVO atstovams, nuo 2012 m. sausio mėnesio rengiamuose Europos Parlamente, kuriuose jie pareiškę esą pasirengę įvykių tarptautinio pobūdžio tyrimui ir pažadėjo suteikti informaciją apie pastaraisiais mėnesiais vykdomus sulaikymus; tikisi, kad po šių pareiškimų bus imamasi konkrečių veiksmų;
18. pabrėžia ES ir Kazachstano valdžios institucijų dialogo žmogaus teisių tema, kurio metu gali būti atvirai sprendžiami visi klausimai, svarbą; ragina aktyviau rengti šiuos dialogus siekiant, kad jie būtų veiksmingesni ir labiau orientuoti į rezultatus ir kad juose galėtų dalyvauti pilietinės visuomenės veikėjai;
19. ragina ES ir ypač Sąjungos vyriausiąją įgaliotinę užsienio reikalams ir saugumo politikai atidžiai stebėti padėties raidą, Kazachstano valdžios institucijoms nurodyti visus susirūpinimą keliančius klausimus, siūlyti pagalbą ir nuolat teikti ataskaitas Parlamentui;
20. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją vyriausiajai įgaliotinei ir Komisijos pirmininko pavaduotojai, Tarybai, Komisijai, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams, Kazachstano Respublikos vyriausybei ir parlamentui ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijai.